

Riigikogu keskkonnakomisjoni istungi protokoll nr 112

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 09. juuni 2025

Algus 11.10, lõpp 11.44

Juhataja: Yoko Alender (esimees)

Protokollija: Elise Ernesaks (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Hanah Lahe, Urmas Reinsalu (Andres Metsoja asendusliige), Tarmo Tamm

Komisjoni ametnikud: Elle Kaur (nõunik-sekretariaadijuhataja), Vivi Older (nõunik)

Puudusid: Rain Epler, Züleyxa Izmailova ja Tiit Maran

Kutsutud: energaetika- ja keskkonnaminister Andres Sutt, asekanstler Kristi Klaas ja kliimaosakonna nõunik Annika Varik (2. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud atmosfääriõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (667 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
3. Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (611 SE) teise lugemise ettevalmistamine
4. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Yoko Alender ütles, et ettepanek on täiendada komisjonile väljasaadetud töökava ning lisada tänaseks kolmandaks päevakorrapunktiks keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (611 SE) teise lugemise ettevalmistamine, sest on vajalik teha veel üks täpsustav muudatusettepanek.

Riigikogu keskkonnakomisjoni nädala (09.-13.06.2025) töökava

Komisjoni istung esmaspäev, 9.06.2025 kell 11.10

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud atmosfääriõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (667 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
3. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (611 SE) teise lugemise ettevalmistamine
4. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung teisipäev, 10.06.2025 kell 14.00

1. Vabariigi Valitsuse algatatud jäätmeseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (657 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
2. Arvamuse andmine Euroopa Liidu asjade komisjonile. Eesti seisukohad plii kasutamise piiramise kohta laskemoonas ja kalastustarvetes
3. Info ja muud küsimused

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Yoko Alender, Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tarmo Tamm).

2. Vabariigi Valitsuse algatatud atmosfääriõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (667 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

Andres Sutt tutvustas atmosfääriõhu kaitse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu ehk kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi (HKS) direktiivi muudatuste osalist ülevõtmist. Ta märkis, et edaspidi laieneb HKS meretranspordile ja seetõttu muudetakse nelja seadust. Eesti suhtes on algatatud vastav rikkumismenetlus ja käesoleva seaduse muudatusega see likvideeritakse. Kogu enampakkumistulu suunatakse alates 2024. aastast kliima- ja energiaeesmärkide täitmisel (varasemalt vaid 50%). Lennundus ei saa alates 2026. aastast tavapäraseid tasuta ühikuid, kuid tasuta ühikuid eraldatakse tavapärase lennukikütuse ja kestliku lennukikütuse hinnavahe kompenseerimiseks. HKS-i lisatakse laevad, mille kogumahutavus on üle 5 000 GT ja mille otstarve on reisijate või kauba vedu ärieesmärgil. Eelnõu mõju laevandusettevõtetele sõltub ettevõtte suurusest, tegevusmahust, laevastiku moderniseerimisest ja energiatõhususe tasemest. Heitmeid on võimalik vähendada läbi energiaefektiivsuse meetmete. Alternatiivkütuste kasutamise suurimateks takistusteks on nende kättesaadavuse mahud, hind ja vastava kaldataristu puudumine. Rahvusvaheline merendus organisatsioon (IMO) on võtnud vastu otsuse merenduse rahvusvahelise kvoodisüsteemi loomiseks sarnaselt Euroopa Liidule (EL). Osa laevandusettevõteteid on süsteemiga liitumise kuludega arvestanud ja lisanud summa piletihinna (nt Tallink). Laevandusettevõtetele on ette nähtud ka leevendusmeetmed nagu süsteemi järkjärguline rakendamine, jääklassi laevade erand, laevade ümberehitamise toetusmeede (25 mln eurot) ja samuti taastatakse regulaarse tegevate reisilaevade tööjõumaksude tagastusmeede.

Yoko Alender küsis, millised on jääklassi laevad ja kuidas hakkab neile erand kehtima.

Kristi Klaas vastas, et jääklassi laevad on raskemad ja kasutavad rohkem kütust ning nad peaksid seetõttu tegevuseks ostma rohkem ühikuid. Läänemere-äärsed riigid on saanud selles osas erandi. **Andres Sutt** lisas, et antud vastust täpsustatakse kirjalikult.

Yoko Alender uuris, kas HKS-i täiendav kulu laevandusettevõtetele on võrreldav toetusmeetmetega. **Andres Sutt** vastas, et kvoodituluga saab rahastada laevade ümberehitamist ja parandada keskkonda.

Mait Klaassen uuris, palju on Eestis ettevõtteid, kes omavad jääklassi laevu. **Andres Sutt** vastas, et Eesti lipu all sõidavad kahe ettevõtte jääklassi laevad. **Kristi Klaas** lisas, et kui ettevõtte ülejäänud laevad pole HKS-is, siis pole vajadust ka erandite järele.

Tarmo Tamm küsis, kuidas jagatakse liikmesriikide vahel HKS-i tulu. **Annika Varik** vastas, et HKS-i tulu laekumine pole jaotatud lipuriikide alusel. Euroopa Komisjon on kinnitanud vastava nimekirja ja Eestil on nimekirjas 10 ettevõtet, lisaks välisriigiettevõtetele. Eesti nimekirja lisandub ettevõtteid, kui laeva EL-i esimene sõit tuleb Eestisse. HKS-i tulu läheb üleeuroopalisse fondi ja Eesti tulu ei mõjuta nimekirjas olevate ettevõtete hulk. Eestile on kasulik, kui ettevõtete heide on väike. HKS-i tulu jaotatakse 90% ajaloolise heite ja 10% solidaarsuse alusel. Eestile on eelmainitud jaotus soodne. Prognoositakse, et Eesti võiks HKS-ist saada umbes 15 miljonit eurot tulu eeldusel, et ühiku hind on umbes 60 eurot.

Urmas Reinsalu ütles, et Kaubandus-Tööstuskoja ja Tallinki seisukoht on, et eelnõu on põhiseaduse vastane, sest eelnõu omab tagasiulatuvat ebasoodsat mõju. **Andres Sutt** märkis, et sektor toetab käesolevat toetusmeetmetega eelnõu. Põhiseaduslikkusega ei ole probleemi. **Kristi Klaas** lisas, et laevandusettevõtete seirekohustus rakendus 2017.-2018. aastast. Seiret reguleerib otsekohalduv määrus ja esimene uus kohustus tuleb selle aasta septembris. Eelnõul pole tagasiulatuvat kohustust. Ühikute tagastamise kohustus tekib 30. septembril 2025. aastal. Seirekohustus, mis rakendus 2017.-2018. aastal, on otsekohalduva määrusega rakendunud kohustus.

Urmas Reinsalu uuris, milline on Eesti seisukoht IMO HKS-i osas ja milline näeb välja IMO saastekaubanduse turg ning kuidas käsitletakse kolmanda riiki. **Andres Sutt** vastas, et IMO on vastu võtnud otsuse, et 2028. aastast hakkab kehtima ülemaailmne EL-i sarnane HKS.

Kristi Klaas vastas, et IMO ülemaailmne süsteem ei tohiks EL-i ettevõtteid topelt maksustada. IMO otsus on EL-i laevandusettevõtetele positiivne, sest riskina nähti, et EL-i äärealadelt liiguvad laevandusettevõtted kolmandate riikide lippude alla. IMO süsteemi rakendamise loogikat veel arendatakse, kuid EL-i ettevõtetele on ühine huvi, et EL-i ettevõtete konkurentsivõime ei väheneks.

Tarmo Tamm küsis, kas HKS puudutab kõiki EL-i sadamatesse saabuvald laevu. **Annika Varik** vastas, et kui laev tuleb väljastpoolt EL-i, siis esimese EL-i sõidu järgi määratakse riik, kes tegeleb vastava ettevõttega. Kui laev sõidab EL-i sees, on sõit kaetud HKS-iga 100% ulatuses. Kui laev liigub EL-ist välja, siis peab heitmeid kompenseerima 50% ulatuses ehk pool teekonda. **Andres Sutt** lisas, et IMO regulatsioon ühtlustab olukorda.

Urmas Reinsalu uuris, kui palju ühikuid peavad ostma Eesti laevandusettevõtted. **Kristi Klaas** sõnas, et HKS on volatiilne ja ühikute hind kõigub ajas. Rahandusministeeriumi arvutused lähtuvad 60 eurosest ühiku hinnast. Laevade suurusest tulenevalt erineb ühikute kompenseerimise maht. **Annika Varik** vastas, et Eesti HKS-i kuuluva laevandussektori koguheide oli 2024. aastal 353 551 tonni CO₂, millest peab 2025. aastal kompenseerima 40%. Kokku peaks Eesti laevandussektor maksma umbes 8 miljonit eurot aastas. Soomel oli näiteks eelmise aasta heide 2 miljonit tonni. **Yoko Alender** lausus, et laevandussektori toetusmeetmed on suuremad kui prognoositav HKS-i kulu.

Urmas Reinsalu küsis, kas IMO süsteem kopeerib EL-i HKS-i. **Kristi Klaas** vastas, et täpset süsteemi meetodikat pole veel kokku lepitud. IMO süsteem hakkab välja nägema Pariisi leppes artikkel 6 sätestatud HKS-i sarnane. **Andres Sutt** ütles, et süsteem motiveerib investeerima laevade energiatõhususse ja heitmete vähendamisesse.

Otsustati:

- 2.1.** Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 18.06.2025 (konsensus: Yoko Alender, Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tarmo Tamm).
- 2.2.** Teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensus: Yoko Alender, Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tarmo Tamm).
- 2.3.** Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Tarmo Tamm (konsensus: Yoko Alender, Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tarmo Tamm).

3. Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (611 SE) teise lugemise ettevalmistamine

Yoko Alender märkis, et tulenevalt eelnõule 611 SE esitatavast muudatusettepanekust nr 4, millega tunnistatakse kehtetuks keskkonnaseaduse §56 lg 1¹, milles on esitatud Keskkonnainvesteeringute Keskuse nõukogu puudutav erikord, on vajalik teha veel üks täpsustav muudatusettepanek.

Yoko Alender pani hääletusele järgneva komisjoni poolt eelnõule esitatava muudatusettepaneku:

1. Täiendada keskkonnatasude seaduse §-i 68¹ lõikega 9 järgmises sõnastuses:
„(9) Enne 2025. aasta 1 septembrit kehtinud käesoleva seaduse § 56 lõike 1¹ alusel nimetatud Riigikogu liikmete volitused § 56 lõikes 1 nimetatud sihtasutuse nõukogu liikmetena lõpevad 31. augustil 2025.”

Keskkonnakomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Yoko Alender, Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tarmo Tamm).

4. Info ja muud küsimused

Hanah Lahe sõnas, et seoses jäätmereformiga on mitmed jäätmevaldkonna esindajad kutsunud keskkonnakomisjoni tutvuma enda tööprotsessidega. **Yoko Alender** märkis, et komisjon võiks jäätmevaldkonna tegevusega tutvuda sügisistungjärgul.

(allkirjastatud digitaalselt)
Yoko Alender
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Elise Ernesaks
protokollija